

VÝVOJ NÁSILNÝCH A TERORISTICKÝCH ÚTOKŮ NA DOPRAVNÍ CÍLE V EVROPSKÉ UNII A RUSKU V LETECH 2014 – 2019

EVOLUTION OF VIOLENT INCIDENTS AND TERROR ATTACKS ON MASS TRANSPORTATION IN YEARS 2014 – 2019, EUROPEAN UNION AND RUSSIA

Tereza ŠTERNOVÁ, Dora KOTKOVÁ
t.sternova@stpi.cz, kotkova@stpi.cz

Abstract

This paper is focused on research of targets within terror and violent attacks in the European Union and Russia from 2014 till 2019. The paper follows changes of targets within mass transportation during this period of time with regard to the perpetrator behind the attack. The study is based on detailed research of 142 attacks.

Key words

Terrorism, soft targets, hard targets, modus operandi, violent attacks, western life style targets, crowded places, mass transportation, Inspire.

Úvod

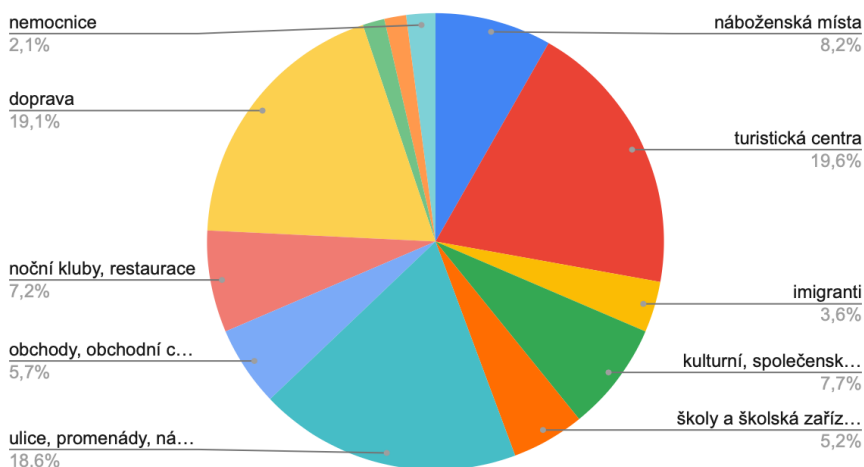
Tato studie vychází z databáze teroristických a jiných násilných útoků, v kontextu potřeb projektu „Vývoj metod identifikace a ochrany měkkých cílů dopravní infrastruktury pro zvýšení jejich bezpečnosti a odolnosti před teroristickým útokem“ s identifikačním číslem TH04010377. Předmětná databáze analyzuje útoky datované od roku 2014, kdy se dá konstatovat vznik tzv. Islámského státu, jenž zásadně změnil nejen modus operandi, ale i výběr cílů útoků. Navzdory faktu, že tato databáze je kontinuálně aktualizována, pro potřeby tohoto dokumentu budou prezentována data od roku 2014 po konec roku 2019. Databáze záměrně obsahuje útoky realizované pouze v oblasti Evropské unie a Rusku, a to z důvodů geografických, kulturních a legislativních faktorů (např. právo držení zbraně).

Útoky, které jsme do databáze zařadili, reflektují definici teroristických útoků vycházející z dokumentů Ministerstva vnitra ČR¹. Pro účely našeho výzkumu je násilný útok vnímán jako útok s použitím zbraně, jehož pachatel se svým činem snaží zastrážit občany nebo předat svým činem zprávu ať už vybraným obětem, nebo širší společnosti.

Zaměřujeme se především na měkké cíle, jak uvádí Ministerstvo vnitra ČR "*termín "měkké cíle" (soft targets) není nikde přesně definován, toto označení je bezpečnostní komunitou používáno pro označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, která jsou pro tuto svou charakteristiku vybírána zejména v poslední době jako cíl takovýchto útoků, typicky útoků teroristických. Tím se liší měkké cíle od tzv. hard targets, tvrdých cílů, kterými jsou dobře chráněné a strážené objekty útoků (např. některé státní objekty, vojenské objekty, objekty dalších bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či strážené nestátní či komerční objekty)*".² Tyto cíle označujeme obecně jako cíle tzv. západního stylu života (noční bary, restaurace, promenády, trhy), místa s velkou symbolikou, vysokou koncentrací lidí a minimální nebo žádnou úrovní zabezpečení. Jednotlivé cíle útoků jsme rozdělili do několika skupin, z nichž každá je charakteristická svou podskupinou.

Ve výše vytyčeném období (5 let) databáze obsahuje 142 útoků, z toho 19,6 % tvoří útoky na turistické cíle, 19,1 % tvoří útoky na dopravní cíle a 18,6 % tvoří útoky na veřejná prostranství, jako jsou ulice, náměstí a promenády (viz obr. 1). V této části se budeme věnovat pouze dopravním cílům, které patří mezi nejběžnější tzv. měkké cíle. Jedná se o 36 útoků na dopravní cíle z celkového počtu 142 útoků.

Typ měkkého cíle 2014 - 2019

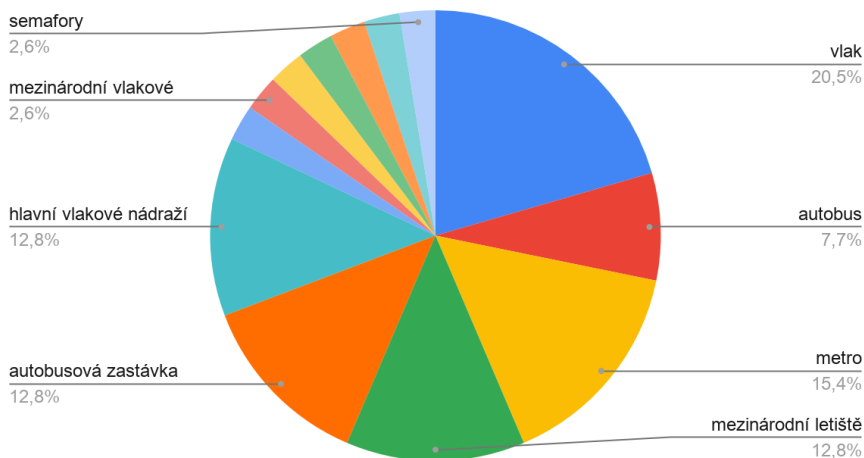
Obr. 1
Typ měkkého cíle [autor]

Podskupiny dopravních cílů

Samotné dopravní cíle je možné rozdělit do několika kategorií, jedná se především o cíle, jako je vlaková doprava (20,5 %), podzemní vlaková doprava – terminál stanice nebo samotný vagon metra (15,4 %), mezinárodní letiště (12,8 %), hlavní vlakové nádraží (12,8 %), autobusová zastávka (12,8 %), dále autobus, mezinárodní vlak, hlavní nádraží (kombinované) a semaforey (viz obr. 2). Přestože letiště jsou obecně zařazována mezi tzv. tvrdé cíle neboli hard targets (tedy jak je definuje Ministerstvo vnitra České republiky, jedná se o dobře chráněné a střežené objekty proti útokům – objekty státní správy, vojenské objekty, objekty dalších bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či střežené nestátní či komerční objekty³), zaznamenané útoky se odehrály na veřejně přístupných místech, jako je příletová či odletová hala, kde se pohybuje velké množství lidí. Tato místa se vyznačují také svou nepřehledností a ve většině případů není vstup na ně podmíněn bezpečnostní prohlídkou.

Útoky na vlakovou dopravu tvoří 36,4 % veškerých útoků spáchaných na dopravní „měkké“ cíle. Vlakovou dopravou jsou v této souvislosti myšlena pouze vlaková nádraží a vlaky, podzemní vlaková doprava (metro) do této kategorie bude rovněž zahrnuto. S ohledem na počet cestujících uzavřených v tomto dopravním prostředku a principiální uzavřenost vagonů, tedy nemožnost obětí se kamkoli schovat nebo utéct, ale i snížená možnost včasného zásahu ozbrojených i záchranných složek (v případě útoku uvnitř vlaku), je nejspíše jedním z důležitých aspektů při výběru tohoto cíle.

Detail dopravních cílů 2014 - 2019

Obr. 2
Detail dopravních cílů [autor]

V roce 2017 vyzvala Al-Kájda prostřednictvím svého časopisu Inspire⁴ k útokům na vlaky, a to prostřednictvím vykojovacího zařízení. Právě tento způsob byl v ČR ten samý rok použit hned dvakrát (Jaromír Balda (71 let)). Jeho motivací bylo vyvolat strach z islámu, což bylo potvrzeno skutečností, že na místě byl zanechán vzkaz odkazující na muslimskou komunitu. Za tento čin byl odsouzen ke 4 letům odnětí svobody.

Vlaková nádraží patří rovněž mezi časté cíle útoků. Je to způsobeno hlavně vysokou koncentrací osob. Slabinou nádraží je zejména jejich otevřenost a také to, že se lidé shlukují do skupinek kolem hlavní budovy. Mohou tak být snadným cílem např. při útoku nájezdem vozidla.

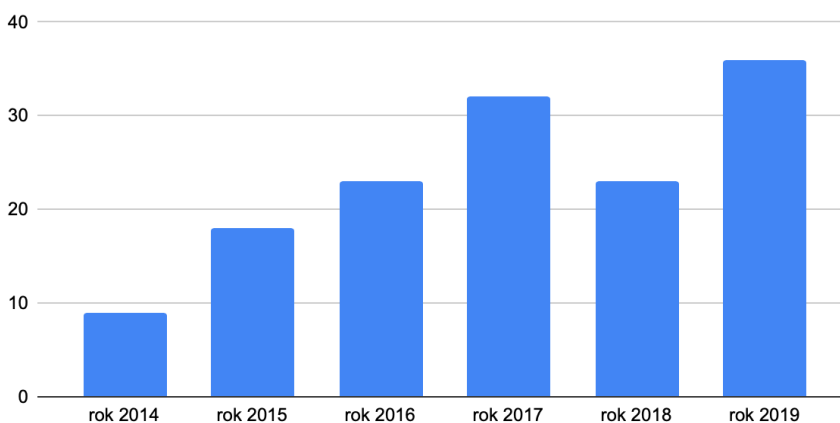
Dalším druhem dopravního „měkkého“ cíle je pak podzemní vlaková doprava (metro). Jedná se o útoky nejen ve vestibulu metra, stanicích metra nebo na vstupu do metra, ale také o útoky ve vagonu metra. Vzhledem k tomu, že se jedná ve většině případů o podzemní dopravu, v případě útoku za použití výbušného systému se zvyšuje potenciální počet obětí, omezuje se přístup složek integrovaného záchranného systému a ochromí se kvůli neprůjezdnosti stanice minimálně jedna linka metra. Dalším důležitým aspektem je, že tyto cíle byly vždy vybrány tak, aby byly v turistické části města, velmi často se pak jednalo o přestupní stanice. Zde je jasná motivace zasáhnout největší počet osob, zároveň ochromit chod celé metropole včetně jejích turistických atrakcí.

Mezi další dopravní „měkké cíle“ lze zařadit autobusová nádraží, a to především kvůli vysoké koncentraci osob. Specifické jsou autobusové zastávky, které jsou otevřené, a útok na osoby stojící na těchto zastávkách je pro útočnicka velmi snadný, ať už jde o použití chladné či stříelné zbraně, nebo nájezd vozidla do osob zde stojících.

Výskyt útoků v průběhu let

V letech 2017 a 2019 bylo spácháno nejvíce útoků (viz obr. 3). Přestože nejvíce útoků se vyskytuje v roce 2019, k nárůstu útoků na dopravní „měkké“ cíle dochází především v roce 2017 (viz obr. 4). Tento fenomén se zatím nepodařilo vysvětlit.

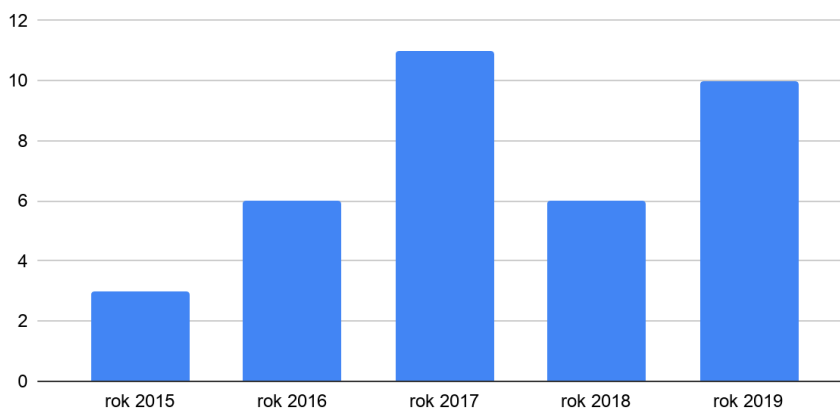
Počet útoků v letech 2014 - 2019

Obr. 3

Počet útoků v letech 2014–2019 [autor]

Počet útoků na dopravní cíle v letech 2014 - 2019

Obr. 4

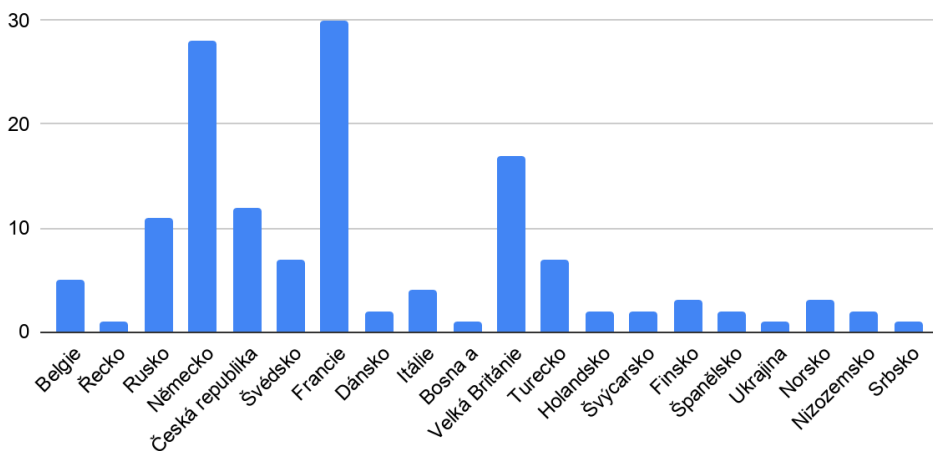
Počet útoků na dopravní „měkké“ cíle v letech 2014–2019 [autor]

Výskyt útoků podle zemí

Obecně se s nejvyšším počtem útoků potýká Francie (21,3 %), Německo (19,9 %) a Velká Británie (12,1 %) (viz obr. 5). Dopravní „měkké“ cíle jsou pak nejčastějšími v Německu,

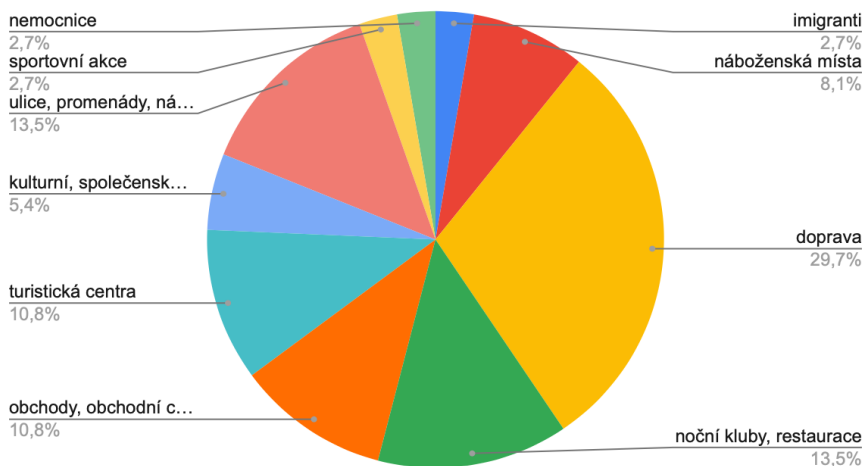
kde tyto cíle tvoří 29,7 % ze všech zaznamenaných útoků (viz obr. 6). Pro srovnání – dopravní „měkké“ cíle v uvedených zemích obecně tvoří 19,1 % útoků (viz obr. 1). V Německu se nejčastěji vyskytují útoky na hlavní vlaková nádraží a vlaky.

Útoky v zemích 2014 - 2019

Obr. 5
Útoky ve vybraných zemích [vlastní]

Německo - typ měkkého cíle 2014 - 2019

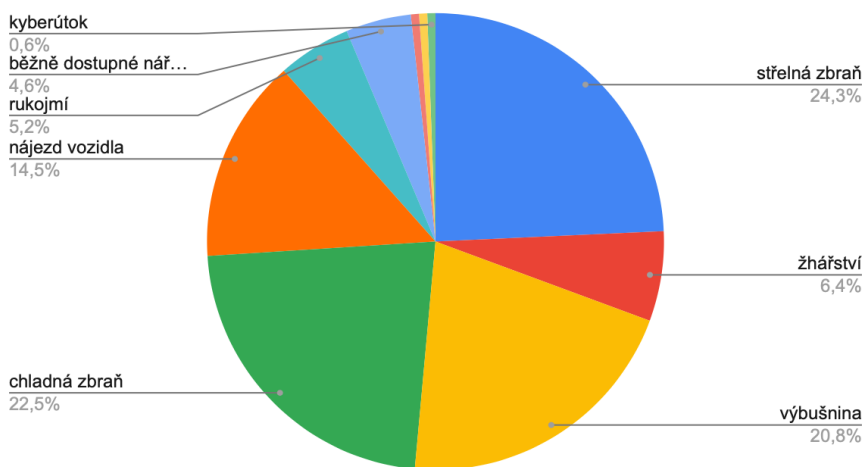

Obr. 6
Typ měkkého cíle v Německu [autor]

Modus operandi u útoků na dopravní „měkké“ cíle

Obecně dochází k násilným a teroristickým útokům nejčastěji za použití střelné zbraně (24,3 %), chladné zbraně (což jsou různé nože, dýky, mačety apod.) (22,5 %) a výbušniny (20,8 %) (viz obr. 7).

Modus operandi 2014 - 2019

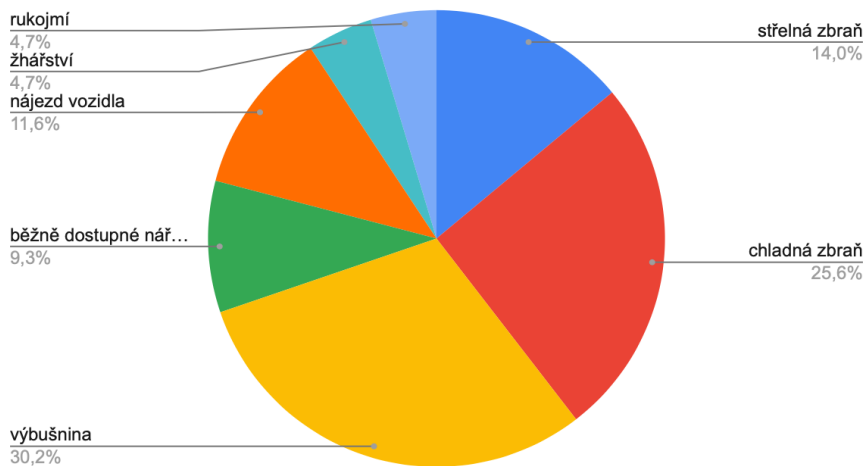
Obr. 7

Modus operandi u útoků [autor]

U útoků na dopravní „měkké“ cíle se však setkáváme především s útoky za využití výbušniny (30,2 %), chladné zbraně (25,6 %) a střelné zbraně (14 %) (viz obr. 8). Jiný poměr modu operandi se často u různých cílů liší, a to především s ohledem na počet osob, míře zabezpečení místa a otevřenosti nebo uzavřenosti prostoru. Dále ve výběru modu operandi hraje roli aktuální propaganda teroristických skupin. Přestože útok nemusí být klasifikován jako teroristický, výběr modu operandi bývá ovlivněn aktuálními trendy modu operandi teroristických skupin, a to především díky jejich medializaci. Velmi často se taktéž setkáváme s přijímáním modu operandi propagovaných islamistickými teroristy, krajně pravicovými teroristy, což poukazuje na fakt, že i různé ideologicky nebo nábožensky motivované teroristické organizace čerpají od sebe navzájem inspiraci. Vzhledem k tomu, že útoky na dopravní „měkké“ cíle se odehrávají často uvnitř budovy či samotného dopravního prostředku (viz obr. 9), je tomu často přizpůsoben i výběr modu operandi, čímž může být vysvětleno vyšší procento využití výbušniny oproti jiným cílům.

Zásadní rozdíl v modu operandi lze vnímat z pohledu zastoupených útoků na vlakovou dopravu. Zde 25 % tvoří běžně dostupné nářadí, 25 % chladná zbraň, 25 % výbušnina a dále 18,8 % střelná zbraň a 6,3 % braní rukojmí. Tento zásadní rozdíl je dán již zmíněným charakterem tohoto cíle – tedy uzavřenost, vysoká koncentrace osob, nemožnost úniku a špatná dostupnost záchraných a bezpečnostních složek. Taková specifika dávají útočníkovi možnost vybrat si i obecně méně účinný způsob útoku.

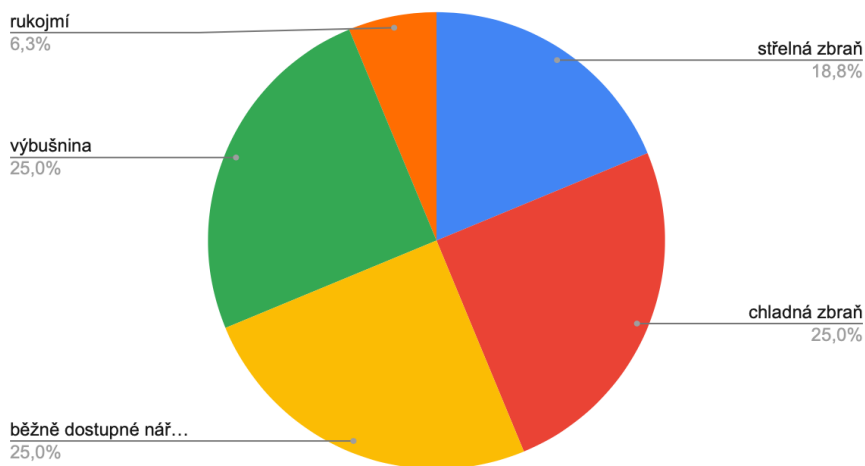
Modus operandi - dopravní cíle 2014 - 2019

Obr. 8

Modus operandi u útoků na dopravní cíle [autor]

Modus operandi - vlaková doprava 2014 - 2019

Obr. 9

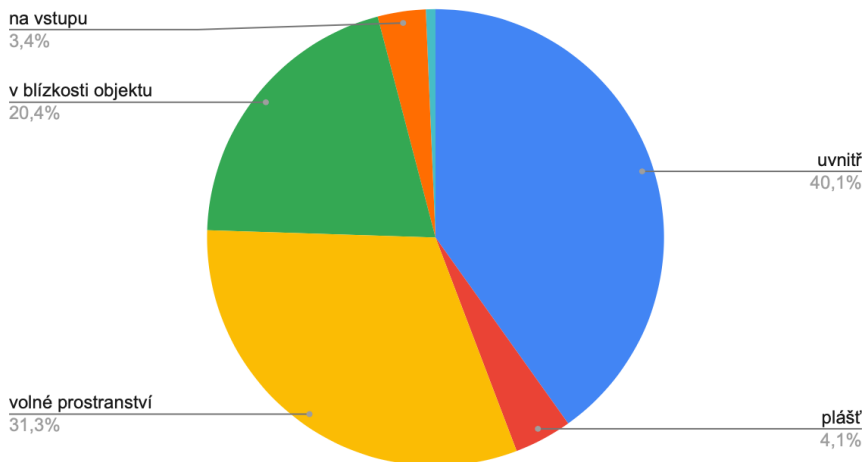
Modus operandi u útoků na vlakovou dopravu [autor]

Epicentrum útoku

Epicentrum útoku sledujeme z důvodu, abychom dokázali lépe aplikovat bezpečnostní opatření. Uvažujeme o pěti lokalitách – na vstupu do objektu, uvnitř objektu, plášť objektu (docházelo k útokům zápalnými lahvemi na plášť budovy), v blízkosti objektu a volné prostranství. V posledních letech se epicentrem útoků stávají především místa, která jsou volně

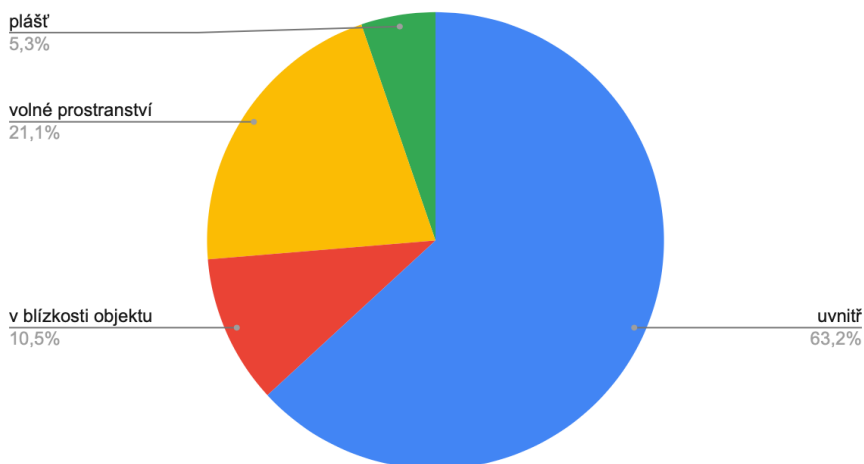
přístupná, jako jsou veřejná prostranství (náměstí, trhy, promenády), nebo jsou v blízkosti vybraného cíle nebo na vstupu (fronty), kde se vyskytuje nejvyšší počet osob (viz obr. 10). U dopravních „měkkých“ cílů je ovšem situace odlišná, uvnitř se odehrává 63,2 % útoků (viz obr. 11), jako jsou již zmíněné stanice metra, prostory hlavního vlakového nádraží, vnitřní prostory daného veřejného dopravního prostředku nebo příletové haly mezinárodního letiště. Zásadním pojičkem však zůstává snadná přístupnost těchto prostor bez kontroly vstupu nebo s minimální kontrolou vstupu.

Epicentrum útoku 2014 - 2019

Obr. 10
Epicentrum útoku [autor]

Epicentrum útoku u dopravních cílů 2014 - 2019

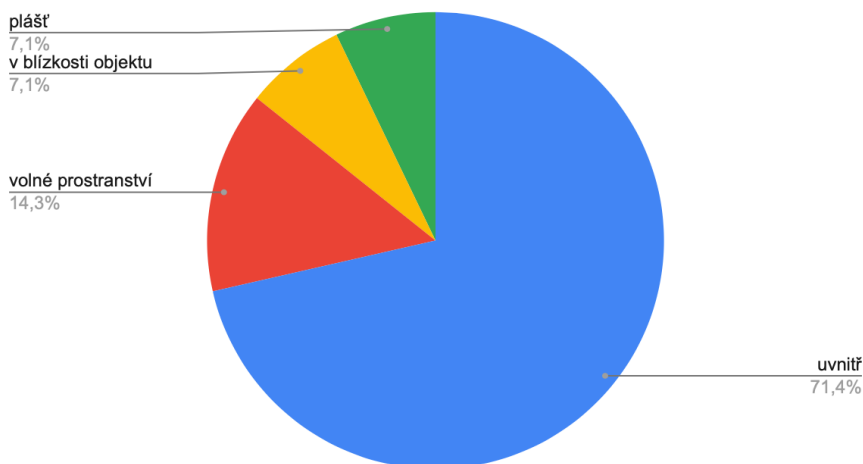

Obr. 11
Epicentrum útoku u dopravních cílů [vlastní]

Z důvodu, že útoky na vlakovou dopravu tvoří 36,4 % útoků na dopravní „měkké“ cíle, další graf je zaměřen na epicentrum útoku u těchto cílů. Zde útoky uvnitř tvoří 71,4 % (viz obr. 12). Jedná se především o útoky v prostorách vlakového nádraží nebo uvnitř vlakového vagonu.

Epicentrum útoku - vlaková doprava 2014 - 2019

Obr. 12

Epicentrum útoků u vlakové dopravy [autor]

Závěr

Doprava se stává častým cílem teroristických a jiných násilných útoků, a to především v sousedním Německu, kde je podíl výběru tohoto cíle vyšší než průměr v jiných evropských zemích. Obecně jsou na vzrůstu především cíle turistické a volná prostranství s vysokou koncentrací osob. V České republice, především pak v Praze, se tyto cíle vyskytují v bezprostřední blízkosti hlavních dopravních cílů. Namátkou je možné zmínit např. Hlavní nádraží, které je stanicí metra, hlavním vlakovým nádražím, nachází se poblíž Václavského náměstí (turistický cíl), poblíž Jubilejní/Jeruzalémské synagogy (náboženský cíl). Dalším příkladem může být Náměstí Republiky, kde se nachází stanice metra, Palladium – největší obchodní dům v centru Prahy se širokou zahraniční návštěvností a obchodním centrem Kotva, tramvajová a autobusová zastávka. Nachází se poblíž Obecního domu a zároveň je v bezprostřední blízkosti hlavních turistických atrakcí Prahy, jako je Staroměstské náměstí nebo ulice Na Příkopěch. Z těchto důvodů lze pak dopravní „měkké“ cíle také často vnímat společně s cíli turistickými.

Tento příspěvek vznikl za podpory grantového projektu TH04010377 "Vývoj metod identifikace a ochrany měkkých cílů dopravní infrastruktury pro zvýšení jejich bezpečnosti a odolnosti před teroristickým útokem".

POZNÁMKY:

- ¹ Definice terorismu. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] MVČR: © 2019. [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>
- ² Ochrana měkkých cílů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] MVČR: © 2019. [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>
- ³ Ochrana měkkých cílů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] MVČR: © 2019. [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>
- ⁴ oficiální časopis sloužící jako propaganda teroristické organizace Al-Kájda

Literatura

- [1] ALMASY, Steve, Faith KARIMI. Germany ax attack: Seven people injured at train station. *Cnn.com* [online]. 13. 3. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2017/03/09/europe/dusseldorf-train-station-attack/>
- [2] Amsterdam attack: Jihadist knifeman shot in nine seconds. *Bbc.com* [online]. 5. 9. 2018 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-45419445>
- [3] Brussels explosions: What we know about airport and metro attacks. *Bbc.com* [online]. 9. 4. 2016 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35869985>
- [4] DUQUESNE, Laurent. I Was on the Thalys Train During the Attack: What I Saw and What I Did. *Huffpost.com* [online]. 26. 8. 2015 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/laurent-duquesne/i-was-on-the-thalys-train_b_8040156.html
- [5] Dusseldorf: knife attack in bus - Bus driver in mortal danger. *Tellerreport.com* [online]. 28.6. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.tellerreport.com/news/2019-06-28--dusseldorf--knife-attack-in-bus---bus-driver-in-mortal-danger-.HkNeBbVmgr.html>
- [6] German bus knife attack leaves several wounded. *Bbc.com* [online]. 20. 7. 2018 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-44904183>
- [7] Germany axe attack: Assault on train in Wuerzburg injures HK family. *Bbc.com* [online]. 19. 7. 2016 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36827725>
- [8] Global Terrorism Database. *Start.umd.edu* [online]. [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/gtd/search/>
- [9] CHAN, Sewell, Patrick KINGSLEY, Ceylan YEGINSU. 'Bucket bomb' Strikes London's Vulnerable Underground. *Nytimes.com* [online]. 15. 9. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/09/15/world/europe/uk-london-underground-tube-explosion.html>
- [10] CHARPENTREAU, Clement. Lyon main airport closed after car chase. *Aerotime.aero* [online]. 10. 9. 2018 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.aerotime.aero/clement.charpentreau/21783-lyon-main-airport-closed-after-car-chase>
- [11] Istanbul Ataturk airport attack: 41 dead and more than 230 hurt. *Bbc.com* [online]. 29. 6. 2016 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36658187>
- [12] Italian driver hijacks and torches schoolbus full of children. *Bbc.com* [online]. 21. 3. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-47642298>
- [13] Manchester Victoria station stabbing: Three injured. *Bbc.com* [online]. 1. 1. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-46724322>
- [14] Marseille attack: Two young women stabbed to death. *Bbc.com* [online]. 2. 10. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-41461107>

- [15] Na londýnských letištích a nádraží našli tři balíčky s výbušninou. Měly irskou známku. *Irohlas.cz* [online]. 5. 3. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/londyn-heathrow-london-city-waterloo-vybusniny-utok_1903051859_och
- [16] OLTERMANN, Philip. Borussia Dortmund team bus hit by three explosive devices, injuring player. *Theguardian.com* [online]. 12. 4. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2017/apr/11/borussia-dortmund-explosion-team-bus>
- [17] Orly airport attack: CCTV shows moment soldier grabbed. *Bbc.com* [online]. 20. 3. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-39332080>
- [18] OSBORNE, Samuel. Marseille incident: Van crashes into two bus shelters, kulling at least one person in the southern French city. *Independent.co.uk* [online]. 21. 8. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/marseilles-incident-car-two-bus-shelter-france-attack-city-police-warn-injuries-victims-southern-a7904231.html>
- [19] Policie vyšetřuje střelbu na vlak ve Vysočanech. *Novinky.cz* [online]. 17. 7. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/policie-vysetruje-strelbu-na-vlak-ve-vysocanech-40290272>
- [20] Senior, který způsobil vykolejení dvou vlaků, dostal čtyřletý trest. *Denik.cz* [online]. 14.1. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/senior-ktery-zpusobil-vykolejeni-dvou-vlaku-dostal-ctyri-roky-vezeni-20190114.html>
- [21] St. Petersburg attack: What we know. *Bbc.com* [online]. 20. 3. 2017 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39481067>
- [22] STUBLEY, Peter. Germany lorry attack: Police investigate possible terrorist attack motive after eight injured in Limburg crash. *Independent.co.uk* [online]. 8. 10. 2019 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/germany-lorry-attack-terror-crash-syrian-arrested-limburg-injuries-a9147546.html>
- [23] Terrorist motive' for stabbing of two US tourists in Amsterdam. *Theguardian.com* [online]. 11. 9. 2018 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2018/sep/01/terrorist-motive-stabbing-two-american-tourists-amsterdam-say-dutch-authorities>
- [24] The bomb squad blew up a suspicious object in the center of Lyubetsy. *Sevendaynews.com* [online]. 26. 8. 2016 [cit. 29. 9. 2020]. Dostupné z: <https://sevendaynews.com/2016/08/26/the-bomb-squad-blew-up-a-suspicious-object-in-the-center-of-lyubertsy/>